

פרשת חקת תשע"ד

הרב ארי דוד קאהן
Israel Center
<http://arikahn.blogspot.com>

Rabbi Ari Kahn
Adk1010@gmail.com
<http://Rabbiarikahn.com>

1. במדבר פרק יט

(א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר: (ב) זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר-צִוָּה ה' לְאֹמֶר דַּבְּרוּ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֵיהֶם פָּרָה אֲדָמָה תַּמְיִמָּה אֲשֶׁר אֵין-בָּהּ מוּם אֲשֶׁר לֹא-עָלָה עָלֶיהָ עֵל:...(ד) זֹאת הַתּוֹרָה אֲדָם כִּי-יָמוּת בְּאֵהָל כָּל-הַבָּא אֶל-הָאֵהָל וְכָל-אֲשֶׁר בְּאֵהָל יִטְמָא שְׂבַעַת יָמִים:

2. תרגום אונקלוס במדבר פרק יט פסוק ב

דא גזירת אוריתא דפקיד יי למימר מליל עם בני ישראל ויסבון לך תורתא סמוקתא שלמתא דלית בה מומא דלא סליק עלה נירא:

3. תלמוד בבלי מסכת גיטין דף ס עמוד א

דאמר רבי לוי: שמנה פרשיות נאמרו ביום שהוקם בו המשכן, אלו הן: פרשת כהנים, ופרשת לויים, ופרשת טמאים, ופרשת שילוח טמאים, ופרשת אחרי מות, תלמוד בבלי מסכת גיטין דף ס עמוד ב ופרשת שתויי יין, ופרשת נרות, ופרשת פרה אדומה.

4. ספרי זוטא פרק ז פסוק יא

(יא). ויאמר ה' אל משה, חמשה עשר פעם נדבר עם משה ביום אחד ואיזה זה יום הוקם המשכן. ואלו הן אדם כי יקריב מכם קרבן, צו את אהרן, קח לך עגל, יין ושכר אל תשת, איש איש מבית ישראל אשר ישחט, כמעשה ארץ מצרים, קדושים תהיו, אמור אל הכהנים, וישלחו מן המחנה, כה תברכו, קח מאתם, נשיא אחד ליום, בהעלותך, קח את הלויים, ויקחו אליך פרה אדומה: - ויאמר ה' אל משה נשיא אחד ליום נשיא אחד ליום, אמר להם משה לכולכם נאמר לי שתקריבו אבל לא נאמר לי מי מכם יקריב ראשון. נתנו עיניהם בנחשון אמרו זה קדש שמו של הקדוש ברוך הוא על הים והוא ראוי להוריד השכינה והוא מכם יקריב ראשון לכך נאמר המקריב ביום הראשון נחשון בכלם כתיב קרבנו ובו כתי' וקרבתנו בכלם כתי' עתדים חסר ובו כתי' עתודים:

5. מדרש ילמדנו (מאן) ילקוט תלמוד תורה - פרשת נשא

א"ר שמעון בן לקיש מה לי ללמוד מספר תילים נלמוד ממקומו, דכתי' יברכך י"י וישמרך, ישמרך מן המזיקין, אימתי, ויהי ביום כלות משה וגו'. א"ר יהודה יום שהוקם המשכן נתרצה הב"ה לישראל ונעשה שלום בינו ובין ישראל, שני כי ידבר שלום אל עמו, אימתי, ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן.

6. רשב"ם במדבר פרשת חוקת פרק יט פסוק ב

זאת חקת התורה - ולפנינו מפרש באיזו תורה הוא מדבר. דכתי' וזאת התורה אדם כי ימות באהל, כלומר חקת התורה שאמר למטה זאת התורה, פרה אדומה צוה לקחת, לעשות תורת טהרתו של אדם כי ימות באהל, להיטהר בו נוגע ונושא ומאהיל:

7. רמב"ן במדבר פרשת חוקת פרק יט פסוק ב

והפרשה הזאת תשלום תורת הכהנים, ונכתבה כאן אחר מתנות כהונה, לומר שגם טהרתן של ישראל על ידי כהן תהיה. וטעם זאת חקת התורה אשר צוה ה' - כטעם ואל משה אמר עלה אל ה' (שמות כד א), או הוא כמו מסורס, דבר אל בני ישראל זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר. "דבר" ולא "דברו", כי משה הוא העיקר. וטעם אליך - שיעשו כן במדבר לשעתם, ואחרי כן (בפסוק י) יצוה שתהיה לבני ישראל ולגר לחקת עולם, שיעשו כן לדורותם. וכן ויקחו אליך שמן זית זך וגו' (שמות כז כ), ואחרי כן חקת עולם לדורותם (שם פסוק כא):

8. ר' חיים פלטיאל במדבר פרשת חוקת פרק יט פסוק א

(א) למה נסמכה פרשה זו לפרשה של מעלה להודיע טהרתן של אותם שנטמאו במיתני המגיפה.... נהגו בצרפת להתענות בששה בתמוז כי אז נשרפו הספרים שם, וסימן זאת חוקת התורה ומתרגמי דא גזירתא דאורייתא שהייתה אז גזירה על התורה.

9. אבן עזרא במדבר פרשת חוקת פרק יט פסוק ב

(ב) זאת חקת - גם זאת הפרשה במדבר סיני נאמרה, כאשר צוה השם וישלחו מן המחנה (במדבר ה, ב), ובפסח היו טמאי מתים (במדבר ט, ו). ונסמכה זאת הפרשה בעבור שהיא לכהן.

10. חזקוני במדבר פרשת חוקת פרק יט פסוק ב

זאת חקת התורה חוק של הוריות טומאה ובאחד בניסן ביום שהוקם המשכן נאמרה לפי שביום המחרת נשרפה הפרה להיות נטהרים לפסחיהם וקודם לכן לא יכלו לעשותה דבעינן והזה אל נכח פני אהל מועד וליכא. ואף על פי כן נכתב בה כאן לפי שהיו מהם טמאי מתים ממחלוקתו של קרח. אשר צוה ה' לא מצינו היכן נתפרשה מצוה זו במקום אחר כמו שפיי למעלה בפרשת בא. ויקחו אליך לפי שנאמר אתה ובניך אתך תשאו את עון כהונתכם מגיד הכתוב שבגללן היא באה משלהם וכן כתיב ונתתם אתה אל אלעזר הכהן מתנה היא לו משל צבור.

11. ר' חיים פלטיאל במדבר פרשת חוקת פרק יט פסוק ב

(ב) פרה אדומה תמימה. זה הפר' נאמרה במדבר סיני (בשני) [בשעת] פר' שילוח טמאים.

12. שמות פרק טו, כה

(כה) וַיִּצְעַק אֶל־ה' וַיִּוְרָהוּ ה' עֵץ וַיִּשְׁלַח אֶל־הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם שָׁם שָׁם לֹא חָק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסָּהוּ:

13. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף נו עמוד ב

והתניא: עשר מצות נצטוו ישראל במרה, שבע שקיבלו עליהן בני נח, והוסיפו עליהן: דינין, ושבת, וכיבוד אב ואם. דינין - דכתיב שם שם לו חק ומשפט, שבת וכיבוד אב ואם - דכתיב כאשר צוך ה' אלהיך, ואמר רב יהודה: כאשר צוך - במרה.

14. מדרש אגדה (בובר) שמות פרשת בשלח פרק טו סימן כה

חק ומשפט. אלו שתי מצות, חק זה שבת, משפט זה כיבוד אב ואם, כדכתיב על כן צוך ה' אלהיך (דברים ה טו), והיכן צוה במרה:

15. רש"י שמות פרשת בשלח פרק טו פסוק כה

(כה) שם שם לו - במרה נתן להם מקצת פרשיות של תורה שיתעסקו בהם, שבת ופרה אדומה ודינין:

16. חזקוני שמות פרשת בשלח פרק טו פסוק כה

חק ומשפט פרש"י פרה אדומה ודינין, מיהו לא נעשית עד שנה שניה.

17. דעת זקנים מבעלי התוספות שמות פרשת בשלח פרק טו פסוק כה

חק ומשפט. חק שהוא משפט זהו כבוד אב ואם:

18. פירוש הריב"א על התורה שמות פרשת בשלח פרק טו פסוק כה

(כה) שם שם לו חק ומשפט. פרש"י במרה נתן להם קצת פרשיות של תורה שיתעסקו בהם כגון שבת ופרה אדומה ודינים. וקשי' שהרי בפרש' משפטי' פרש"י מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני משמ' שדינין ושבת נאמרו בסיני וי"ל שנאמרו במרה ונשנו בסיני. וקשי' דאמר"י תבא פרה ותכפר על מעשה העגל. משמ' שלא נאמרה פרה עד אחר מעשה העגל ופי' חזקו' שוודאי נאמרה במרה ומיהו לא נעשית עד שנה שניה לאחר מעשה:

19. בעל הטורים שמות פרשת בשלח פרק טו פסוק כה

(כה) שם שם לו חק ומשפט. זה פרה אדומה, שכשם שזה המר ממתיק המרים (מכילתא), כך פרה אדומה מטהרת הטמאים ומטמאה הטהורים (תנחומא חקת א). שם בגימטריא פרה אדומה:

20. תורה תמימה הערות שמות פרק טו הערה לו

לו) כך משמע ליה הלשון חק ומשפט, ובגמרא איתא שעוד נצטוו במרה על מצות שבת וכבוד אב ואם, וסמך כן מדכתיב במצות אלו בדברות אחרונות (פי' ואתחנן) כאשר צוך ה' אלהיך ולא מצינו היכן צוה עליהם, ולכן דרשו כאשר צוך במרה. ועיין בפירש"י בפסוק זה כתב שנצטוו במרה על דינין ושבת ופרה אדומה, ונלאו המפרשים למצוא מקור לדבריו, ולדעתי נראה ברור שט"ס קל נפל בדבריו שהיה כתוב שבת ודינין וכ"א [ר"ת וכבוד אב] וכמו בגמרא ומכילתא, ובטעות נשתרבב הכי לפי, ואיזה מעתיק הוסיף טעות על טעות ופירש מפורש הר"ת ופרה אדומה, ולפלא הוא כי גם רמב"ן בנמוקיו כאן הביא בשם רש"י ככתוב לפנינו. - ודע דמה שאנו נוהגים בתפלת יום טוב שחל בשבת ובקידוש להוסיף מלות באהבה וברצון הוא מפני שכל המצות ובכללם המועדים נתנו בסיני ובכפיית ההר כנודע [ע"ל בפי' יתרו בפסוק ויתיצבו בתחתית ההר] אבל מצות שבת נתנה במרה באהבה וברצון, בלא אונס, ולכן מוסיפים בזכרון שבת באהבה וברצון:

21. במדבר פרק כ, א-ו

(א) וַיָּבֹאוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל כָּל-הָעֵדָה מִדְּבַר-צֶן בְּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיָּשֶׁב הָעָם בְּקִדְשׁ וַתָּמַת שָׁם מֵרָם וַתִּקְבְּר שָׁם: (ב) וְלֹא-הָיָה מַיִם לָעֵדָה וַיִּקְהָלוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן: (ג) וַיִּרְבַּ הָעָם עִם-מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר וְלוֹ גִּעְוֵנוּ גִּעְוֵנוּ בַּגּוֹעַ אַחִינוּ לִפְנֵי ה': (ד) וְלָמָּה הִבַּאתֶם אֶת-קִהְלָה ה' אֶל-הַמִּדְבָּר הַזֶּה לְמוֹת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעֵירָנוּ: (ה) וְלָמָּה הֶעֱלִיתֵנוּ מִמִּצְרַיִם לְהָבִיא אֹתָנוּ אֶל-הַמָּקוֹם הַרְעֵה הַזֶּה לֹא מְקוֹם זָרַע וַתֹּאנֶה וּגְפֹן וְרִמּוֹן וַיִּמֵּם אֵין לְשִׁתּוֹת: (ו) וַיֵּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקִּהְלָה אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם וַיִּרְא כְבוֹד-ה' אֲלֵיהֶם: פ

22. במדבר פרק כ, ז-כט

(ז) וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ח) קַח אֶת-הַמַּטֵּה וְהַקִּהְלָה אֶת-הָעֵדָה אִתָּהּ וְאַהֲרֹן אַחִיךָ וּדְבַרְתֶּם אֶל-הַסֵּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מִיָּמַי וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מַיִם מִן-הַסֵּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת-הָעֵדָה וְאֶת-בְּעֵירָם: (ט) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-הַמַּטֵּה מִלִּפְנֵי ה' כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ: (י) וַיִּקְהָלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת-הַקִּהְלָה אֶל-פְּנֵי הַסֵּלַע וַיֹּאמְרוּ לָהֶם שְׁמַעוּ-נָא הַמַּרְיָם הַמִּן-הַסֵּלַע הַזֶּה נוֹצִיא לָכֶם מַיִם: (יא) וַיִּרְם מֹשֶׁה אֶת-יָדוֹ וַיַּךְ אֶת-הַסֵּלַע בְּמַטְהוֹ פַּעַמִּים וַיִּצְאוּ מַיִם רַבִּים וַתִּשָּׂת הָעֵדָה וּבְעֵירָם: (יב) וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאַל-אַהֲרֹן יַעַן לֹא-הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת-הַקִּהְלָה הַזֶּה אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַתִּי לָהֶם: (יג) הִמָּה מִי מְרִיבָה אֲשֶׁר-רָבוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-ה' וַיִּקְדַּשׁ בָּם: ס

(יד) וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקִּדְשׁ אֶל-מֶלֶךְ אֲדוֹם כֹּה אָמַר אַחִיךָ יִשְׂרָאֵל אִתָּה יָדְעַתְּ אֵת כָּל-הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מִצָּאתָנוּ: (טו) וַיִּרְדּוּ אֲבֹתֵינוּ מִצְרַיִם וַנִּשָּׁב בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים וַיִּרְעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וְלֹא-בִתְיָנוּ: (טז) וַנִּצְעַק אֶל-ה' וַיִּשְׁמַע קוֹלָנוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ וַיִּצְאָנוּ מִמִּצְרַיִם וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ בְּקִדְשׁ עֵיר קִצָּה גְבוּלָה: (יז) נַעֲבְרָה-נָא בְּאֶרֶץ לֹא נַעֲבֹר בְּשָׂדֵה וּבְכָרֶם וְלֹא נִשְׁתֶּה מִי בְּאֶרֶץ דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ נֵלֶךְ לֹא נִטָּה יָמִין וּשְׂמֹאלוֹ עַד אֲשֶׁר-נַעֲבֹר גְּבֻלָּה: (יח) וַיֹּאמֶר אֲלֵינוּ אֲדוֹם לֹא תַעֲבֹר בִּי פֶן-בְּחֹרֵב אֵצֶא לְקִרְאָתְךָ: (יט) וַיֹּאמְרוּ אֲלֵינוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּמַסְלָה נַעֲלֶה וְאִם-מִיָּמִיךָ נִשְׁתֶּה אֲנִי וּמִקְנִי וְנִתַּתִּי מִכָּרֶם רַק אֵין-דָּבָר בְּרַגְלֵי אַעֲבֹרָה: (כ) וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹר וַיִּצֵא אֲדוֹם לְקִרְאָתוֹ בָּעַם כָּבֵד וּבְגִיד חֲזָקָה: (כא) וַיִּמְאַן אֲדוֹם נָתַן אֶת-יִשְׂרָאֵל עֹבֵר בְּגִבְלוֹ וַיִּטּ יִשְׂרָאֵל מֵעַלְיוֹ: פ (כב) וַיִּסְעוּ מִקִּדְשׁ וַיָּבֹאוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל כָּל-הָעֵדָה הַר הָהָר: (כג) וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאַל-אַהֲרֹן בְּהַר הָהָר עַל-גְּבוּל אֶרֶץ-אֲדוֹם לֵאמֹר: (כד) יֵאָסֹף אַהֲרֹן אֶל-עַמּוּי כִּי לֹא יָבֹא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר-מָרִיתֶם אֶת-פִּי לְמִי מְרִיבָה: (כה) קַח

אֶת־אֶהָרֶן וְאֶת־אֶלְעָזָר בְּנֵי וְהֵעֵל אֹתָם הַר הַהָר: (כו) וְהִפְשִׁיט אֶת־אֶהָרֶן אֶת־בְּגָדָיו וְהִלְבִּשְׁתֶּם אֶת־אֶלְעָזָר בְּנֵי וְאֶהָרֶן יֶאֱסֹף וַיִּמַּת שָׁם: (כז) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' וַיַּעֲלוּ אֶל־הַר הַהָר לַעֲיִנִי כָּל־הָעֵדָה: (כח) וַיִּפְשִׁט מֹשֶׁה אֶת־אֶהָרֶן אֶת־בְּגָדָיו וַיִּלְבַּשׂ אֹתָם אֶת־אֶלְעָזָר בְּנֵי וַיִּמַּת אֶהָרֶן שָׁם בְּרֹאשׁ הַהָר וַיֵּרַד מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר מִן־הַהָר: (כט) וַיֵּרְאוּ כָּל־הָעֵדָה כִּי גִועַ אֶהָרֶן וַיִּבְכוּ אֶת־אֶהָרֶן שְׁלֹשִׁים יוֹם כָּל בַּיִת יִשְׂרָאֵל: 0

23. רש"י במדבר פרשת חוקת פרק כ פסוק טז

מלאך - זה משה מכאן שהנביאים קרואים מלאכים, ואומר (ד"ה ב' לו, טז) ויהיו מלעיבים במלאכי האלהים:

24. אבן עזרא במדבר פרשת חוקת פרק כ פסוק טז

(טז) וישלח מלאך כמשמעו, וכן הכתוב אומר: ומלאך פניו הושיעם (ישעי' סג, ט). ורבים פירשוהו על משה, כי מצאו ויאמר חגי מלאך ד' (חגי א, יג). ואין זאת דעתי:

25. בראשית פרק לב, ד

(ד) וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מְלָאכִים לִפְנֵי אֶלְעָזָר אַחִיו אֶרְצָה שְׂעִיר שָׂדֵה אֲדוֹם:

26. רש"י בראשית פרק לב פסוק ד

(ד) וישלח יעקב מלאכים - מלאכים ממש:

27. בראשית פרק לב, ב-ג

(ב) וַיַּעֲקֹב הֵלֵךְ לְדֶרֶךְ וַיִּפְגְּעוּ־בּוֹ מְלָאכֵי אֱלֹהִים: (ג) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר רָאָם מַחְנֵה אֱלֹהִים זֶה וַיִּקְרָא שְׁמֵי־הַמְּקוֹם הַהוּא מַחְנֵי־פ:

28. דברים פרק ב, א

(א) וַנִּפֹן וַנִּסַּע הַמִּדְבָּרָה דְרֹךְ יַם־סוּף כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֵלַי וַנִּסָּב אֶת־הַר־שְׂעִיר יַמִּים רְבִים: 0

29. עובדיה פרק א, כא

(כא) וְעָלוּ מוֹשְׁעִים בְּהַר צִיּוֹן לְשַׁפֵּט אֶת־הַר עֲשׂוֹ וְהִיִּתָה לָהּ הַמְּלוּכָה:

30. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת עבודה זרה פרק ב הלכה א

ומרחיב לו את הדרך אם שאלו להיכן הולך יפליגנו כשם שהפליג יעקב אבינו לעשו שאמר לו [בראשית לג יד] עד אשר אבוא אל אדוני שעירה והלך לסוכות. א"ר הונא לא מצינו שהלך יעקב אבינו לשעיר א"ר יודן בריה דרב לעתיד לבוא א"ל [עובדיה א כא] ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו:

31. בראשית רבה (וילנא) פרשת וישלח פרשה עח סימן יד

א"ר אבהו חזרנו על כל המקרא ולא מצאנו שהלך יעקב אבינו אצל עשו להר שעיר מימיו, אפשר יעקב אמתי היה ומרמה בו, אלא אימתי הי' הוא בא אצלו לעתיד לבא, הה"ד (עובדיה א) ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו.

32. דברים פרק ב פסוק ה

אֶל־תִּתְגַּרְוּ בָּם כִּי לֹא־אִתְּן לָכֶם מֵאֶרְצָם עַד מִדְּרֹךְ כְּפִי־רַגְלִי כִּי־יִרְשָׁה לְעֲשׂוֹ נָתַתִּי אֶת־הַר שְׂעִיר:

33. כתר יונתן דברים פרשת דברים פרק ב פסוק ה

(ה) לא תתגרו בהם כי לא אתן לכם מארצם עד כמדת פרסת רגל כי ירושה לעשו נתתי את הר של גבלא בשביל כבוד שעשה לאביו:

34. תלמוד בבלי מסכת נזיר דף סא עמוד א

והא"ר חייא בר אבין א"ר יוחנן: עובד כוכבים יורש את אביו דבר תורה, שנאמר: כי ירושה לעשו נתתי את הר שעיר! אלא, במי שמוזהר על כיבוד אביו.